

DOI 10.34132/mspc2026.03.13.28

Олександр Штиргов
Віктор Запорожець

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ВЗАЄМОДІЯ МОНІТОРИНГУ ТА ІНСТИТУЦІЙНОГО АУДИТУ

У тезах обґрунтовано теоретико-прикладні аспекти системної взаємодії внутрішнього освітнього моніторингу та зовнішнього інституційного аудиту як взаємодоповнюючих інструментів публічного управління, що забезпечують підвищення якості загальної середньої освіти та раціональний розподіл фінансових ресурсів для безпеки освітнього середовища (на прикладі Миколаївської області).

Ключові слова: публічне управління, освітній моніторинг, інституційний аудит, якість освіти, управлінські рішення, освітнє середовище, Миколаївська область.

В умовах системної модернізації загальної середньої освіти України, одними із ключових інструментів публічного управління якістю освіти є освітній моніторинг та інституційний аудит. Водночас потреба у виробленні єдиних критеріїв ефективності освітнього управління часто обмежує потенціал використання результатів внутрішнього моніторингу та аудиту як інструментів для прийняття управлінських рішень [3].

В умовах сучасних трансформаційних процесів, які охоплюють українську галузь освіти, поняття “якість освіти” набуває неабиякого значення. Феномен цього поняття є сферою уваги багатьох наукових досліджень та концепцій, але єдиного підходу до його розуміння немає. На сьогодні ефективність дослідження проблеми управління якістю освіти залежить безпосередньо від того, що ми розуміємо під поняттям «якість освіти».

Проблему управління якістю освіти, моніторингу та аудиту в освітній галузі досліджували такі вчені, як Т. Трісунова, О. Біляковська, Є. Лодатко, Р. Кубанов, О. Білик, С. Жарая, В. Приходько, О. Добрянська, Л. Ілійчук. Так, в тлумачному словнику освітянських термінів Т. Трісунової якість освіти визначається відповідністю результатів навчання вимогам, встановленим законодавством та стандартами освіти [11]. О. Біляковська звертає увагу на інтегральні характеристики цього поняття, що охоплює всю освітню діяльність навчального закладу, а результат діяльності, є головний показник якості освіти [4].

Є. Лодатко стверджує, що якість освіти – це відповідність освітніх послуг вимогам суспільства та здатність навчальних закладів забезпечити всебічний розвиток особистості учня. Вчений виділяє в цьому понятті кілька ключових аспектів: академічну, соціальну, інфраструктурну, емоційну та психологічну якість. Для отримання якісних освітніх результатів необхідно щоб всі аспекти цього поняття були реалізовані [10].

Р. Кубанов зазначає, що в сучасній освітній думці склалися три основні підходи розуміння якості освіти: об'єктивізм (аналіз якості на підставі вхідних та вихідних освітніх даних), релятивізм (відповідність рівня навчальних результатів вимогам державного стандарту) та концепція сталого розвитку (вдосконалення якості освітнього процесу). Дослідник зазначає, що перші два рівні оцінюють зовнішню якість освіти, а третій оцінює внутрішню [7].

О. Білик досліджуючи моніторинг в галузі освіти розуміє його як дослідницький процес для системного керування якістю [3], тоді як В. М. Приходько трактує його як діяльнісну цінність та результат, де управління є основною сферою застосування [5]. У свою чергу, Л. Ілійчук розглядає інституційний аудит як ключовий інструмент зовнішнього забезпечення якості освіти, що прийшов на заміну атестації закладів [6].

Отже, поняття «якість освіти» є багатогранним і відображає різні аспекти освітнього процесу, але розробка сучасного механізму оцінювання якості освіти є важливим елементом ефективного публічного управління освітою. Незважаючи на сучасні ґрунтовні дослідження науковців, системна взаємодія моніторингу та інституційного аудиту як взаємодоповнюючих інструментів публічного управління потребує додаткового вивчення.

Метою роботи є дослідження теоретико-прикладних аспектів взаємозв'язку моніторингу та інституційного аудиту як інструментів публічного управління, що забезпечують стабільний розвиток закладів освіти Миколаївської області.

Основними нормативно-правовими актами якими регулюють проведення освітнього моніторингу та інституційного аудиту є закон України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», укази Президента, постанови Кабінету Міністрів, накази Міністерства освіти і науки України, інструктивно-методичні рекомендації Державної служби якості освіти [3].

Головне завдання освітнього моніторингу – це визначення рівня доступності освіти та її якості. При плануванні внутрішнього моніторингу якості освіти дотримуються таких етапів: планування, підготовка, збирання даних, аналіз і порівняння даних, звітування, прийняття управлінських рішень. В залежності від сфери освітнього управління розрізняють такі види моніторингу: інформаційний, базовий, проблемний, управлінський. Управлінський освітній моніторинг має три види: стратегічний, тактичний та оперативний [5].

Внутрішнє оцінювання для моніторингу включає в себе наступні аспекти: оцінка навчальних програм і курсів на відповідність освітнім стандартам та потребам здобувачів; оцінка ефективності методик викладання; оцінка успішності здобувачів та їхнього розвитку на кожному етапі навчання; оцінка ефективності роботи педагогічного складу та їхнього професійного розвитку. Внутрішнє оцінювання дозволяє керівництву закладу оперативно виявляти проблеми та впроваджувати коригувальні заходи для покращення освітньої діяльності [8].

Головним органом із забезпечення якості освіти визначено Державну службу якості освіти України (ДСЯО). Її діяльність спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки. Основні повноваження служби спрямовані на реалізацію державної політики з питань забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності, а також здійснювати державний нагляд (контроль) за закладами освіти. У рамках реалізації цієї політики, Державна служба якості освіти здійснює інституційний аудит [6].

Процедуру інституційного аудиту було затверджено Міністерством освіти і науки України у 2019 році, але через карантинні обмеження проведення очного аудиту у 2020-2021 рр. ускладнилося. З початком повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року інституційний аудит був призупинений і тільки у березні 2024 році поновлений. Протягом 2025 року, Державна служба якості освіти провела 223 позапланових інституційні аудити у 20 областях України (з них 6 в Миколаївській області), що на 101 аудит більше ніж у 2024 році. З загальної кількості аудитів, які проводились у 2025 році, 56 % проведено за заявами керівників ЗЗСО, 44% – за ініціативою засновників закладів загальної середньої освіти у 64 територіальних громадах [12].

Освітній моніторинг є внутрішнім інструментом забезпечення якості освіти закладу освіти. За його допомогою можна зібрати необхідну інформацію, здійснити її аналіз, систематизацію, узагальнення та прийняти об'єктивне управлінське рішення. Результати внутрішнього освітнього моніторингу є основою для передаудитного аналізу ДСЯО [9].

Інституційний аудит – це інструмент зовнішнього оцінювання, який передбачає системний аналіз освітніх та управлінських процесів у закладі освіти. Рекомендації та висновки аудиту є підставою для коригування критеріїв внутрішнього моніторингу на наступні роки.

Зв'язок між моніторингом освіти та інституційним аудитом – це приклад взаємодії внутрішнього та зовнішнього контролю. Оскільки, мають вони спільну методологічну основу розроблену Службою, внутрішній моніторинг накопичує дані за такими самими критеріями за якими здійснюється інституційний аудит: освітнє середовище, система оцінювання учнів, педагогічна діяльність, управлінські процеси [5].

На основі результатів інституційного аудиту 2025 року Служба визначила найбільш вразливим елементом освітнє середовище, зокрема безпеку й функціональність укріплень та наявність інклюзивної інфраструктури. Для вирішення цих проблем засновники і місцеві органи управління освітою спрямовують ресурси на чинники, що безпосередньо впливають на безпеку, доступність і безперервність навчання [12]. Так, практичне застосування рекомендацій ДСЯО при прийнятті управлінських рішень в сфері освітньої безпеки та інфраструктури відображається в загальному кошторисному обсязі проєктів, затверджених для реалізації на 2025-2026 роки, який становить 2,21 млрд. грн. [10].

Також, у 30 територіальних громадах 12 областей України, у тому числі Миколаївській реалізуються у 2026 році проєкти з облаштування укріплень у закладах освіти на суму 1,94 млрд. грн. Снігурівська територіальна громада розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09 лютого 2026 р. № 133-р за рахунок освітньої субвенції отримала з державного бюджету ще 13,6 мільйона гривень на облаштування укріплень у закладах освіти [1]. Описані позитивні практики реалізації рекомендацій ДСЯО доводять, що освітній моніторинг та інституційний аудит можуть бути дієвим інструментом публічного управління, що дозволяє оперативно реагувати на освітні виклики та раціонально розподіляти державні ресурси.

References

1. 30 hromad otrymaiut ponad 2 miliardy hryven na oblashtuvannia ukryttiv [30 communities will receive over 2 billion hryvnias for the construction of shelters]. (n.d.). (2024). *mon.gov.ua*. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/news/30-hromad-otrymaiut-ponad-2-miliardy-hryven-na-oblashtuvannia-ukryttiv> [in Ukrainian].
2. Arkhypova, Ye.O., & Drozdov, V.V. (2020). Yakist vyshchoi osvity yak ob'ekt publichnoho upravlinnia [The quality of higher education as an object of public administration]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – State administration: improvement and development*, 12. Retrieved from: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/32.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.12.30> [in Ukrainian].
3. Bilyk, O., Zharaia, S., & Zharovska, O. (2023). Upravlinskyi monitorynh u systemi otsiniuvannia yakosti osvity [Administrative monitoring in the education quality assessment system]. *Naukovyi visnyk Vinnytskoi akademii* [128]

- bezperervnoi osvity. Seriya «Ekolohiia. Publichne upravlinnia ta administruvannia» – *Scientific Bulletin of the Vinnytsia Academy of Continuing Education. Series «Ecology. Public Management and Administration»*, 3, (pp. 30-36). Retrieved from: <https://journals.academ.vinnica.ua/index.php/eco-pa/article/view/40/37> [in Ukrainian].
4. Biliakovska, O.O. (2017). Yakist osvity: do henezhy poniattia [Quality of Education: to the Genesis of the Concept]. *Zbirnyk naukovykh prats. Pedahohichni nauky – Collection of Scientific Papers. Pedagogical Sciences*, 76, (Vol. 1), (pp. 24-28). Retrieved from: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/47/35> [in Ukrainian].
 5. Dobrianska, O. (2025). Instytutysiinyi audyt yak instrument publichnogo upravlinnia efektyvnosti zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Institutional Audit as a Tool for Public Management of the Efficiency of General Secondary Education Institutions]. *Visnyk Dniprovskoi akademii neperervnoi osvity. Seriya: Publichne upravlinnia ta administruvannia – Bulletin of the Dnipro Academy of Continuing Education. Series: Public Management and Administration*, 1(8), (pp. 96-104). Retrieved from: <https://visnyk.dano.dp.ua/index.php/pma/article/download/245/231> [in Ukrainian].
 6. Iliichuk, L. (2023). Instytutysiinyi audyt yak vazhlyvyi instrument zabezpechennia yakosti osvity [Institutional audit as an important tool for ensuring the quality of education]. *Hirska shkola Ukrainskykh Karpat – Mountain School of the Ukrainian Carpathians*, 29, (pp. 11-16). Retrieved from: https://lib-repo.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/20879/1/29_girska-shkola-11-16.pdf [in Ukrainian].
 7. Kubanov, R.A. (2014). Evoliutsiia poniattia «iakist»: vid yakosti osvity do yakosti profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv ekonomichnykh spetsialnostei [Evolution of the concept of «quality»: from the quality of education to the quality of professional training of future specialists in economic specialties]. *Naukovyi visnyk Donbasu – Scientific Bulletin of Donbass*, 4. Retrieved from: <https://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN28/7.pdf> [in Ukrainian].
 8. Lodatko, Ye. (2024). Zabezpechennia yakosti osvity u navchalnykh zakladakh: pryntsypy, mekhanizmy ta suchasni vyklyky [Ensuring the quality of education in educational institutions: principles, mechanisms and modern challenges]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of the humanities*, 72, (Vol. 2), (pp. 269-275). Retrieved from: <https://mir.dspu.edu.ua/issue/view/19981/13520> [in Ukrainian].
 9. Prykhodko, V.M. (2013). Subiekty monitorynhu y otsiniuvannia yakosti zahalnoi serednoi osvity [Subjects of monitoring and assessing the quality of general secondary education]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and general education schools*, 30, (pp. 488-493). Retrieved from: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Pfto_2013_30_78 [in Ukrainian].
 10. Rishennia Mykolaivskoi oblasnoi rady Pro zatverdzhennia Prohramy ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Mykolaivskoi oblasti na 2025 rik [Resolution of the Mykolaiv Regional Council on approval of the Program of Economic and Social Development of the Mykolaiv Region for 2025]. *mk-oblrada.gov.ua*. Retrieved from: <https://mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/decree/1737450410678f63aace84f.pdf> [in Ukrainian].
 11. Slovnnyk osvitiianskyi [Educational Dictionary]. (n.d.). (2024). *nmc-vfpo.gov.ua*. Kyiv: Navchalno-metodychnyi tsentr vyshchoi ta fakhovoi peredvyshchoi osvity Retrieved from: https://nmc-vfpo.gov.ua/wp-content/uploads/2024/02/slovnnyk_osvityianskyj-onovlenyj.pdf [in Ukrainian].
 12. Yakist osvitnoi diialnosti v Ukraini. Rezultaty instytutysiinoho audytu zakladiv zahalnoi serednoi osvity : analitychnyi zvit za 2025 rik [Quality of educational activities in Ukraine. Results of institutional audit of general secondary education institutions: analytical report for 2025]. (n.d.). (2026). *sqe.gov.ua*. Retrieved from: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2026/05/zvit_ia_2025.pdf [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2026.03.13.28

Oleksandr Shtyrov
Viktor Zaporozhets

PUBLIC MANAGEMENT OF THE QUALITY OF GENERAL SECONDARY EDUCATION: INTERACTION OF MONITORING AND INSTITUTIONAL AUDIT

The theses substantiate the theoretical and applied aspects of the systemic interaction of internal educational monitoring and external institutional audit as complementary tools of public management, ensuring the improvement of the quality of general secondary education and the rational distribution of financial resources for the security of the educational environment (using the example of the Mykolaiv region).

Key words: public management, educational monitoring, institutional audit, quality of education, management decisions, educational environment, Mykolaiv region.

Відомості про авторів / Information about the authors

Олександр Штиршов, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: bratislava@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-7627-3721>.

Oleksandr Shtyrov, Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor, of the Department of Public Management and Administration, Faculty of Law, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine., Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: bratislava@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-7627-3721>.

Віктор Запорожець, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: zaporozecvictor8@gmail.com.

Viktor Zaporozhets, Applicant for the Second (Master's) Level of Higher Education at the Department of Public Administration, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: zaporozecvictor8@gmail.com.